

Še boljše pa je narediti sadišče kar v gozdu na kaki planjavi; in to zato, ker se sadike poprej privadijo zemlje, v kateri bodo presajene rastle, in pa zraka; tudi se veliko raje primejo, kedar se presajajo. Presajati pa se morajo vselej.

Na sadišču, ki meri en štirjašk seženj, izraste sadik toliko, da se more ž njimi obsaditi planjava do celega oralca (joha) velika.

Sadišče za hraste mora imeti bolj globoko in rahlo zemljo.

Hojevega semena in bukovega ne kaže sejati v sadišča, ker sadike hojeve in bukove ni mogoče s pridom presajati na planjave; to drevje se le zaredi pod starim drevjem.

Sadišča so silno potrebna pri večih gozdih in tudi pri malih, in še celó pri taci, v katerih so že vse planjave dobro obsejane ali zasajene; kajti vsako leto pogine tu in tam kaka sadika, katero je treba nadomestiti z drugo. Saj še celó pri zelnikih se morajo zelne sadike nadomestiti z drugimi, ker se nikdar ne primejo vse o prvem posajene ter vselej nekatere poginejo.

Če se hočejo sadike drugo ali tretjo spomlad presajati v gozd iz sadišča, katero je bilo na vrtu ali deleč od gozda, naj se sadike v večih šopkih izrujejo iz zemlje, da se jih bo več prstí držalo, položé naj se na to varno v kak košek, da solnce ne pride do korenin in jih ne posuši, in potem naj se posadé na mesto, na katerem imajo rasti. Sadé naj se bolj gosto, da bodo lepo ravno na kviško rastle. Na redko posajene sadike rastejo le v veje in ostanejo nizke.

Dobro je tudi, da se drevje, katero rado skupaj raste, pri presajanju nameša, postavimo, hoja in bukev, bor in smreka, bor in hrast, bukev in brst, smreka in mecesen, bor in mecesen. Dobro je tudi namešati drevje takó, da pride k drevju, katero je počasne rasti, tako drevje, ki raste prav naglo. Drevje nagle rasti služi v to, da unemu dela senco in mu je v zatišje, potem pa se poseka, ko uno ne potrebuje več sence in zatišja. Na priliko, k smreki, posajeni v peščena tla, dobro je pridjati bor; in bor, ko zraste kacih 6 ali več čevljev visok, se poseka, smreka pa se pustí.

Listnato drevje, to je, bukev, brest, jesen, javor, hrast itd., mora že dobro odraslo biti, ko se presaja; ne škoduje, če se mu pri presajanju korenike in veje nekoliko prirežejo. Če se listnata drevesca presadijo na planjavo, mora se jim dati kolec, k kateremu se privežejo, da drevesca veter ne omaja in da tako drevesce ne pogine.

O govedarstvu.

Spisal Blaž Pernišek.

Akoravno sem že po treh slovenskih časnikih pisal o govedarstvu s posebno pozornostjo na Muriško in Labodniško pleme, vendar še ponavljam to stvar, ker je za našo bodočnost velike velike važnosti. Mi Slovenci se moramo gmotno dobro podkovati, da bomo duševno in v državljanskem smislu bolje stali nego stojimo. Ako pa hoče naš narod ta korak storiti in doseči svoj namen, mora se posluževati naš kmetovalec, ki je podlaga vsega narodnega gibanja, najboljših sredstev. Jaz pravim: kar je človeku desna roka, to je posestvu govedo. Dokazovanja za to ni treba. Da pa more dobivati kmetovalec od svojih goved več koristi, imeti mora za to goveda najboljših in za-nj najprimernihih rodov, koja mora tudi umno izrejevati.

Za naše srednje hribe po Slovenskem je najboljšo govedo Muriškega rodú; za ravnine in doline naše pa je najizvrstniše govedo Labodniškega rodú.

Jako težko bi bilo dobiti govedo, čegar lastnosti bi bile harmonično na tako visoki stopinji, kakor je živinče Muriško. Ta siva živina, koje koža pod dlako je le črna, je izvrstna za vožnjo, v čemur jo le Ogerska goveda utegnejo prekositi. Muriško govedo gre kakor jelen in se ne boji niti klanca niti kamenitega pota, ker je jako trdnih nog. Mleko Muriške krave je jako mastno in ga daje na dan po čez 6 pintov (bokalov). Ješča je tudi zeló ta živina, le da hoče sladko pašo, ki tudi sme biti včasih gola slama. Meso daje ta živina prav dobro: lojevo in ne prekoščeno. Gledé barve je še pomniti: da Muriškemu govedu sta rogova le bela, krogla, lepo, naprej, gori, narazen in nazaj zavita, njuna špica, kakor tudi žima in parklji pa črne barve. Navadno je okoli smrčka in oči belo to živinče. Te živine je na Štajarskem največ, posebno pa ob rečici Murici, ki teče v Muro.

Drugo tudi Štajersko najboljšo govedo je Labodniškega rodú. To je toraj najboljši izraz slovenski za to pleme, ker se izpeljuje od besede Labodnica, katera znači reko na Štajarskem. Obdržimo toraj to imé mesti onega, kojega obrazimo od besede Marijin dvor, kajti ni gotovo, da bi bila ta vas zibel temu rodu, nego Labodniška dolina. To govedo ima najboljšo meso, vse preraseno z lojem in je le malo koščeno. Prav mastnega mleka daje Labodniška krava po čez na dan 8 pintov (bokalov). Zaklano govedo tega rodú tehta 8—10 centov. Ono je zadovoljno tudi s kisló pašo, le veliko je more biti. Posebna prednost te živine je pa tudi ta, da doraste za leto preje, nego govedo ostalih rodov. Ker je pa tudi mehkonoga ta živina, gotovo je le za nižave, koder so mehkejši potje in kislá pašá. — Dlaka tej živini je le pšenična, kakor skorja belega kruha, čisto tudi bela. Koža pod dlako jej je mesene barve, špici rogov in parklji so le rumeni, žima belkasta. — Labodniški rod sem tudi nasvetoval za Ljutomerske nižave. In ker so Ljutomerčani jako napredovalni, upati je brze reformacije v govedarstvu.

Tisti, kateri dobivate od države goveda ali je na lastne stroške kupujete, da bi se vam zasejala živina naroda čiste, žlahne krvi, pazite tedaj dobro, katero teh dveh plemen je za vaše kraje! To se dandanes sploh prezira — zarad nevednosti.

Prosim vas, kmetovalci! nikar ne segajte po govedih tujih rodov! Nekteri hočejo le Švicarje imeti v hlevu, akoravno niso te krave — za nič za molžo in mesar se tudi ogiblje Švicarskega vola, ker ima trdo, nelojeno, in jako koščeno meso; le za delo moremo hvaliti Švicarje. Drugi pa zopet: „le holandska goveda, te krave dajó obilo mleka“ (!) To je res, a premisli tudi, kako pa je vodeno mleko od holandskih krav; primešaj vode mleku Muriške ali Labodniške krave, pa ga imaš potem na dan tudi 10 bokalov od ene krave, kolikor ga dobivaš baš od holandskih. Pa kako moraš streči Holandskim kravam! Gotovo je: da čez lepo Štajarsko Muriško in Labodniško govedo za nas goveje živine — ni.

Naznanilo.

Kje dobro žveplo dobodo vinoreciji za žvepljenje trt.

V „Gosp. Listu“ se bere sledeče naznanilo:

„Zdaj se vže gotovo povsod pripoznava, da je žveplo edini zdatni pripomoček zoper trtno bolezen; a ono se rabi samo tedaj z zanesljivo dobrim vspehom, kedar je dobre sorte in prav drobno zmleto. Tola skušnje zadnjih let nas učé, da so začeli posamesni prodajalci ne le samo na sebi slabo blago prodajati,

ampak tudi žveplu druge tvarine pridevati. Tako žveplo je se ve da na trtah le prav malo izdalo, da se ni izplačalo žveplanje. — To me je spodbudilo, da sem kot oskrbnik grofa J. L. Attems-a v Podgori zasledoval, od kod bi se iz prvega vira dobilo prav dobro žveplo, in posrečilo se mi je, da sem ga tudi iztaknil. Ob enem se mi je pa ponudila priložnost, da lahko tudi drugim posestnikom pomagam; v ta namen sem si preskrbel naravnost iz Neapolitanskega izvrstnega žvepla, kterega bom dal na lastnem, za to nalašč napravljenem mlinu tako drobno zmleti, kakor je najfineja moka. Zalogo tega žvepla bom imel v Gorici v drogeriji gospoda Gašparja Ghitter-ja v Raštelu, kjer se bo dobivalo po prav spodobni ceni, kedar bo čas za žveplanje.“

V Podgori na Goriškem.

Andrej Kocjančič.

Gospodarske skušnje.

* Ali naj bo telica ali bikec? — O tem so „Novice“ že pred veliko leti nasvetovale za poskušnjo sledeči pomoček: Kdor si od krave telice želi, naj jo s polnim vimenom k biku žene; če pa želi bikca, naj dá kravo poprej pomolsti. — V „Slov. Gosp.“ naznanja gosp. Fr. Jančar svoje skušnje tako le: „Do 1869. leta se nisem mogel prepričati omenjene resnice; takrat si pa za svoje posestvo troje velikih brejih krav nakupim, ktere zaporedoma storijo bikce. Jaz pa hočem telice, ktere bi se domá v krave izredile, naše krme, postrežbe in kraja privadile. Toraj zaukažem pojavne krave s polnim vimenom k biku gnati. Eno kravo je dekla zavoljo moje prazne vere, kakor je mislila, ali pa tudi iz kljubovanja, poprej pomolzla, in je zares zopet bikca storila; drugi dve kravi pa ste s polnim vimenom k biku gnani bili, in storili telici. Po takem to ni prazna vera, marveč resnična pripomoč. Razjasnim si pa jaz to prikazen s tem-le: krava s polnim vimenom ima vse žile bolj polne in napete, ki jo tiščijo, tedaj tudi ne more imeti tako živega nagona na parjenje, kakor ga menda ima s praznim vimenom, in se toraj naravno slabeja stvar — telica — spočne; in če pa bikec. Kdor kaj boljšega vé, pa naj pové.“

Zgodovinske črtice.

Odprto pismo

gosp. prof. vitezu L. Gariboldi-ju.

(Konec.)

Ako hočeš na vsaki način tudi Ti, Polde, ker Ti menda to bolj kaže in več nese, med popisanimi vrugi naroda našega paradirati, neka Ti bude! Ker smo Slovenci vže druge še hujše vragove prestali in preživeli, bodemo tudi Tebe. Ali tega ne pozabi, dragi moj Polde, da dvema gospodoma ob enem služiti ne moreš.

Iz Tvojega nemškega organa 17terih kranjskih učiteljev sem se pa prepričal, ne le, da si se res tej koteriji pridružil, ki v tem napredka išče, da po narodu našem, ali, kakor bi Vodnik rekel, po ubogi „slovenski pari“ z nemškim betom neusmiljeno udriha, rekoč: „soll der Geist sich aufwärts schwingen, muss die alte Form zerspringen!“ — ampak iz Tvoje „Schulzeitunge“ sem tudi sprevidel, da hočeš pri vsem tem še vedno veljati za najboljšega prijatelja naroda našega ter napredka, omike in svobode njegove. Isto trdijo brez dvombe tudi Tvoji ljubeznjivi pajdaši — Sima in drugi novopečeni tagblattarji — katerim si Ti izvoljeni predsednik.

Aj, aj, Polde! Kdo bi si bil mislil, da se bode kedaj šaljiva nemška pesem: „Ich bin der Fürst der

Thoren“, katero si Ti v svojej mladosti včas rad popeval, tudi nad Teboj faktično vresničila?! Kajti s takimi renegati potegniti, kateri bi rajši danes nego jutri narodnim našim pravicam „consilium abeundi“ dali, pa se pri vsem tem še za pravega prijatelja naroda našega in svobode njegove štuliti, to je norost čez vse norosti, to je „spiegelfechtere“, ki je nima na celem svetu para.

Zatoraj, Polde! le se pridušaj, da je Tvoj marš v žrelo Germanije pravi „Fortschrittmarsch“, le psuj naše narodnjake, duhovne in posvetne, ki branijo narod svoj sramotne smrti pred tujčevo peto, prav po tagblattarski maniri za „fortschrittsfeindliche, finstere Mächte“; mogoče, da s takimi in enakimi psovkami tu pa tam kakega Judeža ali vsaj slovenskega osla vjameš, ki za Teboj potegne, — al pravega, poštenega učitelja in narodnjaka ne boš vjel, če se prav na glavo postaviš, ker vsakdo vže vé, kam — pes taco molí! Zato je upati, da bode naše dosihmal še hudo teptano narodno pravo na vse zadnje vendar le sijajno zmagalo in Ti bodeš s svojimi tagblattarskimi frazami in psovkami prej ali pozneje na sramotnem cedilu ostal.

Vedi namreč, da naše narodno pravo bilo bi gotovo vže zdavnej zmagonosno triumfovalo, ako ne bi kulturo-nosni nemški Slavojedi svojo zatiralno moč največ le iz naše pomilovanja vredne slavjanske nesloge, sebičnosti, nemarnosti in strahopetnosti zajemali, kajti resničnost Tvojih besed, da „hrbet, po dolgoletnem pritiskanju sključen, se ne dá več tako lahko naravnati“, se je žalibog tudi nad nekterimi našimi slovenskimi poslanci razodela. O kdaj *) bi bili mi vže zmagali z vrlimi Čehi vred, da smo se čvrsto in neprestrašeno držali, namesto da jih smo iz strahopetnih ali sebično-oportunskih obzirov v opoziciji same popustili, za dualizem glasovali in potem Giskri, Herbstu, Beustu in drugim takim „poštenovičem“ se vklanjaje leto za letom za narod svoj tam sreče in pravice iskali, kjer smo vedeli, da nas le poguba čaka. Čehi sami, od vseh svojih bratov zapuščeni in od toliko sovražnikov obdani, pa tudi niso mogli vsemu kaj. Saj tudi Magjari ne bi bili nikdar reusirali, da niso translajtanski Slovani ž njimi potegnili ter v svojo veliko škodo in pogubo dualizma odobrili. Res, da je centralizem nam Slovanom krvave rane vsekali in da je le blaženi federalizem tista državna oblika, pod katero nam je mogoče popolno pravico, ravnopravnost, svobodo in blagostanje doseči, in katera je v stanu ne le nas Slovane, ampak tudi celo Avstrijo pomiriti in srečno narediti. Pa pri vsem tem bil bi tudi ustavni centralizem za Avstrijo, kakor za nas, stokrat bolji, nego nesrečni sedanji dualizem, po katerem je z Avstrijo vred tudi vse avstrijsko Slovanstvo na dvoje razsekano in s tem tako oslajljeno, da je od nemško magjarske manjšine v Cis in Trans podjarmljena, ko bi zedinjeno v ustavni, centralistični Avstriji lahko veliko, odločilno besedo govorilo in federalizem, po katerem zdaj zastoj zdihuje, če bi trebalo, po gladkem, ustavnem potu tako rekoč dekretirati zamoglo. — Mogoče, da se ta ideja sčasoma še uresniči, kajti dualizem tudi vsem translitavskim Slovanom vže strašno preseda, in navdušenje, s katerim se to idejo zastopajoči mladi dr. Makanec, ki hoče namesto pogubljive unije z Magjari unijo z vsemi Avstrijskimi narodi postaviti, na Hrvaškem sprejema, je dober „omen“. — Pa če bi tudi ta ideja le prazna ideja ostala, smo tudi v dualizmu na dvoje presekanji Slovani še v Cis in Trans toliko močni, da se moremo nemške in magjarske hegemonije rešiti, če se le iz svoje sedanje, pomilovanja

*) Tedaj tudi brez — Poljakov? — Nikoli! V politiki, ki še nikdar ni bila sama fantazmagorija, mora se računati z vsemi dejanskimi faktorji. — Ne zamerite prijateljske te opazke. Vred.